

Razredništvo – poslanstvo, odgovornost, izziv

■ **Zdenka Sušec Lušnic**, prof. slovenščine in družboslovja, na *Srednji šoli Ravne na Koroškem* poučuje slovenščino, družboslovje ter umetnost. Poučuje na vseh stopnjah izobraževanja, kjer se srečuje z zelo različnimi dijaki. Vsakdanje delo z dijaki jo bogati ter od nje zahteva nenehno izpopolnjevanje.

Ljudje smo po navadi člani večje ali manjše skupine. Pri tem imajo nekatere skupine pomembnejši vpliv, kot je npr. družina, od koder se posameznik odpravi v vzgojno-izobraževalne ustanove, ki predstavljajo začetek socialnega in družbenega življenja (vrtec, šola). Vključitev v razred kot umetno oblikovano skupino je lahko za vsakega posameznika drugačna; nekateri se vključijo brez težav, nekateri potrebujejo nekaj časa, da sprejmejo to novo skupnost. Pri vsem tem pa ima vsekakor zelo veliko vlogo razrednik.

V vlogi razrednika

Razredniki so največja skupina učiteljev s sorodnimi nalogami na šoli. Mnogi učitelji, ki sprejemajo vlogo razrednika, se tega zavedajo in to vlogo sprejemajo odgovorno; so skrbni in prizadevni. Marsikateri razrednik uspešno povezuje obe vlogi in v 'svojem' razredu ustvarja klimo in pogoje za dobro sodelovanje, za uspešno spopadanje z uspehom v šoli ter s problemi razreda oz. posameznega dijaka (Marinček, 2003: 10). Vsem učiteljem vloga razrednika ne leži. Včasih se sicer uspešen razrednik ne ujame z določenim razredom. Tu bi kazalo prisluhniti učitelju in dijaku, mogoče je rešitev tudi v zamenjavi razrednika; ne kot kazen, pač pa kot dogovor (Marinček, 2003: 12).

Prijetne razredne ure

Le kdo si ne želi prijetne razredne ure? Učitelj, da lažje opravi svoje delo, učenec oziroma dijak, ker se mu ni treba bati ocenjevanja znanja. Razredna ura naj bi bila ura posebnega pričakovanja, prijetna tako za učitelja kot za dijaka, ura, ko se posvečamo vsebinam, ki nas zbližujejo in povezujejo. Naj bo ura humane komunikacije. Takšne razredne ure pa lahko postanejo samo skrbno načrtovane ure, načrtovane z vsebinami in tokom dogajanja, ob sodelovanju učencev oziroma dijakov (Marinček, 2003: 13).

Posameznik v razredu

Vsak učitelj in vsak dijak sta 'svet zase'. V šoli je teh 'svetov' zelo veliko; vedno novi in novi prihajajo in odhajajo. Da bo odhajanje mladih uspešno in kakovostno, je pomembno, da je učitelj pozoren na posameznega mladega človeka, ki sedi pred njim v razredu. To je včasih pri pouku zelo naporno, je pa več možnosti za to v okviru razrednih ur. Reševanje problemov terja veliko časa in napora. Mnogi problemi v šoli niso enostavni in nekateri razredniki so z njimi močno obremenjeni (Marinček, 2003: 25).

Osnovna in srednja šola

Biti razrednik v osnovni ali srednji šoli na organizacijski ravni ne pomeni tako velikih razlik, pač pa so razlike v nekaterih objektivnih, od razrednika neodvisnih dejstvih. V petem razredu osnovne šole se razrednik sreča z otrokom v predpubertetnem oziroma pubertetnem obdobju. V zaključnem razredu srednje šole pa se srečuje z odraslim mladim človekom. Vmesno sedem- ali osemletno obdobje pa je intenziven proces telesnega in osebnostnega odrasčanja. Tudi prehod iz osnovne v srednjo šolo za razredništvo pomeni veliko spremembo. Osnovna šola je obvezna, srednja ni. V osnovni šoli se razrednik srečuje z enakomerno spolno porazdelitvijo deklet in fantov. V srednji šoli le-ta skoraj izgine. Prevladujejo oddelki s prevladujočo moško ali

žensko populacijo. V osnovno šolo prihajajo otroci iz določenih šolskih okolišev, kjer se jih večina pozna med seboj. V srednjo šolo pa prihajajo mladi iz različnih okolij, večina se med seboj ne pozna. Neformalna socialna kontrola je manjša. Posebno vprašanje je vpis v srednjo šolo. Motivacija za učenje v šoli, ki ni zelena, je lahko velik problem, ob tem gre pogosto še za slabši učni uspeh v osnovni šoli. Nekateri srednje šole sprejemajo pretežno tovrstne dijake. Ob tem pa gre pogosto še za vprašanje sodelovanja oziroma nesodelovanja staršev. In vse to zadeva razrednika (Marinček, 2003: 31).

Iz prakse

Pišem o razredu kot središču vrstnikov, o skupnosti dijakov približno enake starosti, v kateri posamezniki zavzemajo določene vloge, razvijajo odnose, se ravna po pravih in normah, razrednik pa je tisti, ki bdi nad njimi.

Razredna ura naj bi bila ura posebnega pričakovanja, prijetna tako za učitelja kot za dijaka, ura, ko se posvečamo vsebinam, ki nas zbližujejo in povezujejo. Naj bo ura humane komunikacije.

Na Srednji šoli Ravne na Koroškem poučujem že štiriindvajseto leto in vsa ta leta

Foto: Matej Hozjan

opravljam tudi vlogo razrednika, lahko torej rečem, da sem njihov 'vodja'. Vseskozi sem razredničarka v 'poklicnih razredih' oz. v srednjem poklicnem izobraževanju. V vseh teh letih mojega razredništva sem se marsičesa naučila, predvsem pa tega, da v določenih situacijah ne opravljam samo vloge razrednika, ampak velikokrat tudi vlogo starša, varuha oziroma nekoga, ki se mu lahko mlad, odraščajoč človek tudi zaupa, kadar je v težavah.

Naša šola že nekaj let uveljavlja prakso, da imajo dijaki vsak teden na urniku razredno uro. Pri tem moram kot razredničarka razmisliti o delu in osmisliti dejavnosti pri teh urah. Seveda potek in vsebine teh ur prilagam sredini, s katero delam.

Zavedam se, da če želimo biti učitelji kot razredniki uspešni, moramo s svojim dijaki razviti nek odnos, ki bo temeljil na zaupanju, varnosti in avtoriteti.

Pred dvema letoma sem bila razredničarka razredu, kjer je vladala velika nepovezanost in zaprtost med posamezniki. V razredu je bila kar ena tretjina dijakov iz Albanije in Bosne. Imeli so težave z vedenjem, jezikom, razumevanjem podane snovi in s sporazumevanjem z ostalimi sošolci. Vse to je precej vplivalo na ostale dijake in nekateri so se po njihovem zgledu začeli obnašati zelo podobno. Tako so ure pouka postajale precej naporne, včasih skoraj neznosne, zato sem morala poiskati ustrezno rešitev. Zadala sem si cilj, da bom naredila vse oziroma uporabila vse možne načine ter poti, da bi postala delo in klima v razredu takšna, kot morata biti, torej obvladujoča, humana in pozitivna.

Tako sem pri razredni uri na primer skupaj z dijaki pripravila lističe, izžrebali smo člane in oblikovali naključne skupine. Med seboj smo se veliko pogovarjali in igrali razne

družabne igre, ki so jih nekateri prinesli od doma. Čez nekaj časa smo na novo oblikovali skupine, tako da so se lahko med seboj dijaki res dobro spoznali. Pri igranju iger so se veliko pogovarjali, si pomagali, se vzpodbujali, če je bilo potrebno. Ker sem opazila, da jim je tak način dela všeč, da to radi počnejo, smo to izvajali celo leto, in to najmanj dvakrat na mesec.

Pri naslednji igri je vsak dijak v skupini na listek napisal imena ostalih, ki so bili v isti skupini, in ob vsakem imenu pripisal eno dobro in eno slabo lastnost. Ob koncu so vsi prebrali, kaj so napisali, in ob tem komentirali lastnosti, ki so jim jih pripisali ostali člani skupine. Pri tem se je razvila prava razprava o tem, kaj je za nekoga dobra in kaj slaba lastnost in kaj bi moral posameznik storiti, da bi to slabo lastnost odpravil ali pa jo spremenil v pozitivno. Tudi ta igra se mi je zdela učinkovita, zato

smo jo večkrat izvajali.

Pri razredni uri smo naredili tudi tako, da so člani skupine skušali odigrati posamezne konfliktno situacije, npr. dijak se je pritožil zaradi nesramnega odnosa do njega, učitelj se je pritožil zaradi vedenja dijakov ... Tudi v tej vlogi so se dijaki dobro znašli. Vsakokrat, ko je prišlo do kakšne nezaželene situacije v razredu, so dijaki skušali to nazorno prikazati. Tako so lahko ponovno doživeli in se tudi vživeli v dano situacijo. Ob tem smo se pogovarjali, kaj je bilo prav in kaj narobe, in s tem sčasoma dosegli, da je bilo konfliktnih situacij v razredu vedno manj. Ker poučujem slovenščino, sem pri tem predmetu izkoristila čas, da sem tudi skozi literaturo lahko našla možnost pripraviti dijake, da popravijo in izboljšajo svoj odnos do pouka. Pri uri smo brali razne zgodbe, ki so se nanašale oziroma so me spominjale na dogajanje v mojem razredu. Najbolj se je dijakov dotaknila zgodba koroškega pisatelja Lovra Kuharja - Prežihovega Voranca, ki nosi naslov Potolčeni Kramoh. Ko so zgodbo slišali prvič, še niso prav razumeli njene globljega pomena. Ob večkratnem branju in pogovoru o prebranem pa sem začutila, da počasi dojemajo bistvo zgodbe in da se je nekaterih posameznikov v razredu zgodba glavnega junaka močno dotaknila, kar se je več kot očitno odražalo na njihovih obrazih. Vesela sem bila, da sem dosegla, kar sem si zastavila, to pomeni, da so postopoma začeli razmišljati, da morajo sami pri sebi nekaj spremeniti, kar bo pozitivno vplivalo na sovrstnike oziroma na dogajanje v razredu.

Vloga razrednika v zadnjih letih me je prisilila v to, da je komunikacija med mano in starši nujna. In to kadar koli in kjer koli, v nekaterih primerih tudi vsak dan.

S takšnim načinom dela sem dosegla, da je zadržanost nekaterih dijakov postopoma plahnela, postajali so zgovornejši, kmalu so med sabo lepo komunicirali, zlasti manj odločni dijaki so si okrepili samozavest. Počasi se je začelo v razredu ustvarjati pozitivno vzdušje, ki se je kmalu odražalo tudi pri ostalih predmetih. Vlogo razrednika, ki sem jo vseskozi dojemala kot velik izziv,

Foto: Petra Duhanny

sem opravila tako, da sem bila zadovoljna s končnim rezultatom.

Poudarila bi tudi, da so pri tem imeli pomembno vlogo starši mojih dijakov, saj je nenehna komunikacija med njimi in mano zelo pripomogla k temu, da se je situacija začela izboljševati. Sprotno reševanje konfliktnih situacij je najučinkovitejša metoda, s katero pripomoremo k temu, da gredo stvari v pravo smer. To v veliki meri prakticiram tudi danes, saj sem se v letih mojega razredništva namreč naučila, da se morajo za pozitiven odnos v ta proces obvezno vključiti tudi starši. Spomnim se, da na začetku mojega razredništva s starši pravzaprav nisem dosti sodelovala oziroma vsaj ne tako pogosto, kot moram danes. Nekako ni bilo potrebno, saj so bile generacije pred petnajstimi, dvajsetimi leti očitno precej drugačne, kot so danes. A vloga razrednika v zadnjih letih me je prisilila v to, da je komunikacija med mano in starši nujna. In to kadar koli in kjer koli, v nekaterih primerih tudi vsak dan. Prejšnja generacija mojih avtoserviserjev, ki so bili izjemno zahtevni tako po učni kot po vzgojni plati, me je tako rekoč prisilila v to, da sem bila v nenehnem stiku z njihovimi starši. Sedaj ko imamo na šoli že nekaj časa tudi e-Asistenta, je to bistveno lažje. Te vrste sporazumevanja se danes pravzaprav poslužujejo vsi starši in z gotovostjo lahko trdim, da je takšna praksa komunikacije med mano in starši dokaj učinkovita.

Poudarila bi rada tudi, da na kakovost učnega procesa oziroma dela v razredu zelo vpliva tudi število dijakov, ki sestavljajo razredno skupnost. Še posebej se to odraža v

poklicnih razredih. Moja letošnja generacija namreč šteje devetindvajset avtoserviserjev in reči moram, da je tako poučevanje kot tudi razredništvo v tako številnem razredu precej zahtevno. Dijaki prihajajo v prve letnike z različnim predznanjem, iz različnih socialnih okolij, z različnimi vzgojnimi percepcijami, to pa posledično lahko negativno vpliva na vzdušje v razredu. In ker je razred precej številčen, je situacijo v razredu včasih kar težko obvladovati. Menim, da bi bilo delo v razredu veliko lažje in posledično tudi učinkovitejše, če bi bil v prihodnje normativ števila dijakov v srednjem poklicnem izobraževanju nižji; okoli dvajset dijakov v razredu bi bilo ravnopravno pravšnje število za prijaznejši in boljši pouk.

Pred mano je zopet nova naloga, nova odgovornost oziroma nov izziv, da tudi ta razred najprej sprejemem takšnega, kot je, ga dodobra spoznam, da dijakom pomagam, jih usmerjam in pripravim do tega, da se bodo v življenju znašli in krenili na pravo pot.

Rečem lahko, da so ustvarjalnost, inovativnost, pozitivizem pri delu in iznajdljivost v nepredvidenih situacijah naši vsakodnevni spremljevalci v razredu. Če pa ob tem kot razredniki dijake še česa naučimo, se s svojo toplino dotaknemo njihovih duš, smo svoje poslanstvo opravili z odliko in tako v življenje pospremili mlade ljudi z vsem intelektualnim, čustvenim in socialnim bogastvom. ◀

Literatura

- Marinček, Antonija (2003): *Humano razredništvo: razredniki za humano razredništvo*. Celje: Ciljan.